

Bijlagen

BIJLAGE 1

Lijst kleine kernen tot 2000 inwoners

Naam kern	Naam gemeente	Inwoners 2001**	
Baambrugge	Abcoude	1020	
Overberg	Amerongen	1320	
Hooglanderveen	Amersfoort	1650	
Lage Vuursche	Baarn	210	
Nieuwer Ter Aa	Breukelen	520	
Portengen	Breukelen	450	
Werkhoven	Bunnik	1360	
Eemdijk	Bunschoten	780	
Groenekan	De Bilt	1230	
Hollandse Rading	De Bilt	1570	
Westbroek (incl. Achttienhoven)	De Bilt	960	
Amstelhoek	De Ronde Venen	550	
De Hoef	De Ronde Venen	850	
Waverveen	De Ronde Venen	890	
Eembrugge	Eemnes		***
Schalkwijk	Houten	1640	
t Goy	Houten	310	
Tull en 't Waal	Houten	490	
Achternveld	Leusden	1800	
Loenersloot	Loenen	500	
Nieuwersluis	Loenen	280	
Nigtevegt	Loenen	1320	
Vreeland	Loenen	1540	
Cabauw	Lopik	700	
Jaarsveld	Lopik	270	
Lopikerkapel	Lopik	580	
Polsbroek	Lopik	1170	
Uitweg	Lopik	510	
Maarsbergen	Maarn	840	
Oud Zuilen	Maarsssen	1180	
Tienhoven (incl. Oud Maarsseveen)	Maarsssen	720	
Mastwijk (verspr.h.)	Montfoort	450	
Hekendorp	Oudewater	460	
Papekop en Papekopperstr.weg	Oudewater	160	
Achterberg	Rhenen	1180	
Remmerden	Rhenen	60	
Haarzuilens e.o.	Utrecht	640	
Veenendaal-De Klomp	Veenendaal		***
Everdingen	Vianen	870	
Hagestein	Vianen	790	
Zijderveld	Vianen	770	
Langbroek	Wijk bij Duurstede	1620	
Kanis	Woerden		****
Zegveld	Woerden	2000	
Austerlitz	Zeist	1480	

* Definitie "kleine kern": Verzamelnaam voor gehuchten, buurtgemeenschappen en dorpen (Info uit "ABC van de volkshuisvesting", uitgegeven door de Nationale Woningraad, 1987)

** 2001: De cijfers zijn afkomstig van het CBS, kerncijfers buurten en wijken. Deze kerncijfers worden om de twee jaar aangeleverd. In het voorjaar van 2004 zullen de kerncijfers over 2003 bekend worden gemaakt.

BIJLAGE 2

Lijst kleine kernen met 400 tot 4000 inwoners, op meer dan 2 kilometer afstand van grotere kern.
CBS gegevens per 1/1 2001

Naam Kleine Kern	Gemeente	Aantal inwoners
Baambrugge	Abcoude	1020
Overberg	Amerongen	1320
Hollandse Rading	De Bilt	1570
Achtienhoven-Westbroek	De Bilt	960
Nieuwer ter Aa	Breukelen	520
Kockengen	Breukelen	2530
Werkhoven	Bunnik	1360
Eemdijk	Bunschoten	780
Tull en 't Waal	Houten	490
Schalkwijk	Houten	1640
Achternveld	Leusden	1800
Loenen (kern)	Loenen	3240
Loenersloot	Loenen	500
Vreeland	Loenen	1540
Nigtevegt	Loenen	1320
Uitweg	Lopik	510
Lopikerkapel	Lopik	580
Cabauw	Lopik	700
Benschop-dorp	Lopik	2440
Polsbroek- dorp	Lopik	1170
Tienhoven	Maarsse	720
Linschoten	Montfoort	3600
Renswoude	Renswoude	3130
De Hoef	Ronde Venen	850
Hagestein	Vianen	790
Everdingen	Vianen	870
Zijderveld	Vianen	770
Zegveld	Woerden	2000
Kamerik	Woerden	3160
Cothen	Wijk bij Duurstede	2400
Langbroek	Wijk bij Duurstede	1620
Austerlitz	Zeist	1480
Den Dolder	Zeist	3750

BIJLAGE 3

Ontwerp-streekplan 2005-2015 over Kleine kernen

Het verstedelijkingsbeleid voorziet slechts in beperkte mate in uitbreiding van de overige kernen. Deze keuze is gericht op het voorkomen van verdere versnippering van het landelijk gebied en het realiseren van duurzame ecologische, agrarische, recreatieve, landschappelijke en cultuurhistorische structuren. Wij zijn van mening dat deze keuze niet ten koste hoeft te gaan van de leefbaarheid van de kleine kernen en het landelijk gebied. Het creatief benutten van inbreiding en herstructurering biedt voldoende mogelijkheden voor een toename van de woningvoorraad, waardoor grote problemen voor de leefbaarheid van (groepen van) de plaatselijke bevolking worden voorkomen. Dreigt ons beleid wel tot ernstige (leefbaarheids)problemen in bepaalde kernen te leiden, dan zullen wij ons inzetten om deze gevolgen te voorkomen of te verzachten. Te denken valt aan het stellen van vestigingsbeperkende maatregelen volgens de Huisvestingswet en aan vervoer op maat.

Als blijkt dat er geen mogelijkheden voor verantwoorde inbreiding en herstructurering/renovatie van bestaande stedelijke gebieden (meer) aanwezig zijn, dan zullen wij in overleg en op basis van een gemeentelijke visie, bekijken of een beperkte oprekking van de rode contour mogelijk is. Hiermee dient in ieder geval ook tegemoet te worden gekomen aan de behoeften van de doelgroepen van de kern zelf (met name starters en ouderen). Een dergelijke oprekking van de contour verloopt, na zorgvuldige afweging, via de procedure van de afwijkingsbevoegdheid. Op plaatsen waar de bebouwing kern grenst aan landelijk gebied met hoge bodemkundige, ecologische, landschappelijke of cultuurhistorische kwaliteiten van bovenlokaal belang of harde begrenzingen als waterplassen en waterbergingslocaties is oprekking van de contour in beginsel ontoelaatbaar. Oprekking van de contour is hier bij gebleken noodzaak en bij ontbreken van alternatieven slechts via een zwaardere procedure (de partiele herziening) mogelijk.

Overigens geldt voor kleine bebouwingseenclaves zonder contour* in beginsel het beleid voor het omringende landelijk gebied. Zij hebben geen uitbreidingsmogelijkheden. Verdichting op zeer beperkte schaal kan worden toegestaan, als bestaande kwaliteiten zich daartegen niet verzetten en een goede ruimtelijke inpassing mogelijk is.

* Bebouwingseenclaves met een omvang van minder dan 5 ha. zijn niet voorzien van een rode contour

Goede voorbeelden kleine kernen

Deel 1:

Concrete, fysieke projecten

Algemeen

Hieronder worden 10 voorbeelden gegeven van projecten die in kleine kernen of dorpen zijn uitgevoerd. Het gaat in bijna alle gevallen om kleinschalige projecten. De aanleiding is altijd de zorg om de kleine kern. Vergrijzing, leegloop, terugloop van voorzieningenniveau op allerlei vlak.

De initiatiefnemers zijn niet altijd de gemeenten, of een andere overheid. Soms particulieren bij wie hun dorp hen aan het hart gaat, soms van betrokken en bewogen ondernemers, soms de woningbouwvereniging, soms het verzorgingstehuis.

Altijd is het doel het terugbrengen van “het leven in het dorp”. Maar de keuzes die gemaakt worden, zijn zeer verschillend.

Er is een voorbeeld waarbij je zou kunnen spreken van een gebiedsgerichte aanpak, zoals bij het extramuraliseren van de zorg door levensloopbestendige huizen te bouwen. Het verzorgingsgebied is hier een streek in Friesland, het verzorgingsgebied van het voormalige verzorgingstehuis. Het idee komt van het verzorgingstehuis zelf, die kansen ziet voor de sociale samenhang op het Friese platteland. Er zijn projecten waarbij het gaat om het onder één dak brengen van verschillende, bestaande, voorzieningen, waardoor die voorzieningen meer overlevingskansen hebben en tegelijkertijd ruimte bieden aan nog meer voorzieningen. En er zijn situaties gericht op ondernemerschap zoals in het voorbeeld van het ondernemerschap van vrouwen in de kinderopvang. Dit project is van een heel andere aard, maar vergroot ook hier de mogelijkheden van dorpelingen, die nu niet uitsluitend op stedelijke diensten zijn aangewezen.

Hoe dan ook, soms is er sprake van vernieuwing en experiment, vaker is er sprake van een bekend concept dat door de juiste mensen op de juiste plaats en op het juiste moment wordt ingevuld. Enthousiasme en betrokkenheid zijn bij dit soort kleine, maar effectieve projecten onontbeerlijk.

Er zijn ook voorbeelden van mislukte projecten. Projecten waarbij de ambtelijke molens te traag draaiden, waarbij de financiering niet rond kwam of waar men zich verkeken had op de omvang van een project of men simpelweg al te idealistisch was. Dat is jammer, maar dat soort kennis maakt het draagvlak voor initiatiefnemers die hun nek durven uit te steken alleen maar groter.

1. *Service winkel (bundeling van zakelijke diensten)*

Initiatiefnemers:

Rabo bank, Essent, Tempo team en publieke partners

Aard van het initiatief:

Een multifunctioneel loket binnen een bestaande winkel (zgn. Shop-in-shop concept) met diensten op het gebied van bankzaken, post, wonen, werken, gezondheidszorg en gemeentelijke zaken.

Doelstelling

Het lokale dienstenniveau in kleine kernen en buurtschappen (maar ook buurten in stedelijke gebieden) behouden of verbeteren door het samenbrengen van voorzieningen en diensten die ieder op zich niet rendabel te exploiteren zouden zijn.

Draagvlak

Het verzorgingsgebied van een service winkel is 2000 inwoners. Voorwaarde voor realisatie is interesse voor de voorziening bij zowel de partners als de inwoners van de kern.

Investerings- en exploitatiekosten

De realisatie vergt gemiddeld 45.000 euro (ombouw 12 weken). Er moet 12 m2 extra beschikbaar zijn. Voor de bemensing moet gerekend worden met 0.5 fte.

Ervaring en toekomstverwachting

De eerste servicewinkels zijn gestart in 2002 in Limburg. De ambitie is om op termijn 200 service-winkels te realiseren.

2. *Kulturhus (bundeling van cultuur, educatie en maatschappelijke voorzieningen)*

Initiatiefnemers

Gemeenten, mogelijk in samenwerking met andere organisaties

Aard van het initiatief

Een combinatie van maatschappelijke (en culturele) voorzieningen, informatie en (zakelijke) dienstverlening onder één dak.

Doelstelling

Het voorzieningenniveau in kleine kernen loopt terug, winkels sluiten, postkantoren en banken verdwijnen en zorgvoorzieningen verplaatsen zich.

Draagvlak

Er moet sprake zijn van gezamenlijke programmering tussen de betrokken instellingen en er moet sprake zijn van een gemeenschappelijk beheersmanagement. De ondergrens voor een Kulturhus is afhankelijk van het aantal en de aard van de betrokken instellingen. In het algemeen zal het gaan om kernen met meer dan 1500 inwoners.

Investerings- en exploitatiekosten

Overijssel draagt € 100.000,- bij per Kulturhus, Gelderland heeft ruim € 200.000,- beschikbaar voor een kulturhus.

Ervaring en toekomstverwachting

De ervaringen van de eerste gerealiseerde Kulturhusen leren dat het als ontmoetingsplaats een sterk concept is. Een Kulturhus heeft met name in het landelijk gebied een toekomst en draagt bij aan de sociale kwaliteit van kleine kernen.

3. *Winkelverzamelgebouw (bundeling van winkels en bedrijfjes)*

Initiatiefnemers

Plaatselijke werkgroep, ondersteund door een bureau voor advies in bedrijfsontwikkeling.

Aard van het initiatief

Een bundeling van een economisch aanbod onder één dak. In de showroom van een voormalig garagebedrijf werd een supermarkt voorzien, en aparte bedrijfsruimtes gemaakt. Interesse werd getoond door een fysiotherapeut en een schildersbedrijf.

Doelstelling

Voorzieningenniveau en werkgelegenheid in kleine kern behouden

Draagvlak

De gemeente ondersteunt het plan (inmiddels).

Het winkelverzamelgebouw vormt in dit voorbeeld een voorziening voor 2000 inwoners en een klein verzorgingsgebied eromheen.

Investerings- en exploitatiekosten

Vanwege het kleine verzorgingsgebied was financiering moeilijk. Enkele grote bedrijven hebben het pand gekocht en afgezien van het gebruikelijke rendement.

Ervaring en toekomstverwachting

In dit geval is het een moeizaam project geweest. Gemeente, bank en levensmiddelenleverancier waren sceptisch. Het project is doorgegaan vanwege de inzet en overredingskracht van de initiatiefnemers.

4. Nieuw Dorpscentrum (bundeling van maatschappelijke diensten, zorg en zakelijke diensten)

Initiatiefnemers

Projectgroep, waarin de bestuurders van het oude dorps huis, de gemeente, de woningbouwvereniging. De gemeente was trekker.

Aard van het initiatief

Een multifunctioneel centrum, waarin naast de reguliere dorps huisfuncties (verenigingsleven, café-functie), een plaats werd gecreëerd voor kinderopvang, zorgverlening (huisarts en fysiotherapeut), een ouderencomplex en een pinautomaat.

Om het dorps huis heen is zijn ouderenwoningen gerealiseerd en vanuit het dorps huis is daarmee een directe verbinding.

Doelstelling

Het behouden van belangrijke functies.

Draagvlak

Het draagvlak was groot. Het oorspronkelijke initiatief van het bestuur van het dorps huis werd direct enthousiast ontvangen door de belangrijkste partners, de gemeente en de woningbouwvereniging. Dreischor, waarover dit voorbeeld gaat, telt een kleine 1000 inwoners en maakt deel uit van de gemeente Schouwen-Duiveland in Zeeland.

Investerings- en exploitatiekosten

Nieuwbouw was noodzakelijk. De gemeente financierde de bouw van het dorps huis grotendeels uit eigen middelen maar regelde ook stadsvernieuwingssubsidie en fondsmiddelen. De woningbouwvereniging heeft het ouderencomplex voor haar rekening genomen.

De gemeente is hiermee eigenaar van het pand.

Ervaring en toekomstverwachting

De initiatieffase is voorspoedig verlopen. De gemeente streeft naar meer afstand en richt een beheersstichting op.

5. Nieuwe vorm van kinderopvang “in één klap raak”.

Initiatiefnemers

Gemeente, welzijnsstichtingen. De gemeente heeft het project “In één klap raak”, van waaruit verschillende initiatieven kunnen worden ontwikkeld.

Aard van het initiatief

Toen de toenmalige commissie dagindeling door middel van subsidie de combinatie van zorg en werk actief ging stimuleren zijn in het Drentse Westerveld een aantal initiatieven genomen om kinderopvang en naschoolse opvang in de kleine kernen te verbeteren.

De Bengelbus is een rijdende kinderopvang, die vier scholen in verschillende kleine kernen aandoet. De bus haalt de kinderen op van school en fungeert tegelijkertijd als kinderopvangplaats. De stichting kinderopvang speelwerk verzorgt de kinderopvang in de bus en in de scholen en daarnaast zorgt elke dag een andere plaatselijke welzijnsinstelling voor activiteiten in het betreffende dorp, waarbij wordt aangesloten op bestaande activiteiten.

Er is een brede school opgericht in Havelte, een van de dorpen van Westerveld. Nieuwbouw van de bestaande school leidde tot een uitbreiding met kinderopvang, een peuterspeelzaal en het kinderwerk.

Sport Support is een initiatief dat met gebruikmaking van breedtesportgelden de sportactiviteiten beter toesnijdt op de schooltijden, waardoor sportlessen en verenigingsleven voor kinderen de plaats van kinderopvang, of naschoolse opvang, kunnen innemen.

Doelstelling

Bij de bengelbus is de doelstelling leerlingen in de kleine scholen te behouden, door ook daar kinderopvang aan te bieden.

De brede school heeft als doelstelling om in een klein verzorgingsgebied een bundeling van maatschappelijke diensten aan te bieden.

Sport Support is enerzijds bedoeld als kinderopvanginitiatief, maar dient tegelijkertijd het doel nieuwe instroom in sportverenigingen en een impuls voor de inzet van vrijwilligers.

Draagvlak

Het draagvlak is breed. Gemeente, welzijnsinstellingen, scholen en sportinstellingen.

De Bengelbus bedient vier kleine kernen van de gemeente Westerveld. Per dag moeten er 10 kinderen deelnemen om de bus renderend te maken.

Investerings- en exploitatiekosten

De middelen zijn voor 75% afkomstig van de commissie Dagindeling. De rest komt uit de reguliere budgetten en de breedtesportimpuls.

Ervaring en toekomstverwachting

De Bengelbus is een goed lopend initiatief. Problemen bij de realisering zijn op een pragmatische manier aangepakt.

De Brede School was ingewikkelder. De gemeente startte te vroeg met de bouw van de nieuwe school, waardoor de inpassing van andere functies bemoeilijkt werd.

Sport Support is nog niet geëvalueerd

6. Groningse Steunstees, ontmoetingsplek en vraagbaak

Initiatiefnemers

Stichtingen Welzijn.

Aard van het initiatief

In sterk vergrijzende dorpen zijn steunstees ontwikkeld. Een steunstee is een ruimte die dienst doet als ontmoetingsplek en waar mensen terecht kunnen met vragen en problemen op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Waar mogelijk zijn de steunstees ondergebracht in dorpshuizen en anders wordt er een alternatieve locatie gezocht.

De steunstees zijn ook op andere leeftijdsgroepen gericht dan alleen ouderen.

Doelstelling

Het voorkomen van al te grote doorstroming en zelfs leegstand als gevolg van de verdergaande vergrijzing en dorpen door in die dorpen de mogelijkheid te scheppen voor ouderen om langer thuis te blijven wonen.

Draagvlak

De gemeente, de woningcorporatie, de thuiszorgorganisatie, het verzorgingshuis en de stichting Welzijn ondersteunen het initiatief.

Anderzijds werden de steunstees als concurrentie gezien door de dorpshuisbeheerders. De gemeente heeft de dorpshuizen verplicht het idee te ondersteunen.

Bellingwedden omvat zeven kleine kernen in in zes daarvan is een steunstee opgericht. Een steunstee gemiddeld dus per 2000 inwoners.

Investerings- en exploitatiekosten

De verantwoordelijke instanties bekostigen het project.

Ervaring en toekomstverwachting

Er staan inmiddels in zes van de zeven kernen van Bellingwolde een steunstee. De naam steunstee is vastgelegd. Steunstees bieden de mogelijkheid om verschillende beleidsterreinen bij elkaar te brengen. Zo zijn er vanuit steunstees al projecten op het gebied van jeugd- en jongerenbeleid en sociale activering opgezet.

7. *Zorgposten (voorkomen van isolement van ouderen)*

Initiatiefnemers

De gemeente, in samenwerking zorginstanties en vrijwilligers.

Aard van het initiatief

Een zorgpost is een plek waar alle inwoners van het desbetreffende dorp terecht kunnen met zorgvragen en voor hulp. De post wordt dagelijks bemand door een vaste medewerker en verschillende vrijwilligers. De post is een aanvulling op de reguliere hulp en zorgt er voor dat de reguliere hulp beter bereikbaar wordt. Er wordt informatie verstrekt over verkrijgbare hulp, er wordt ondersteuning geboden bij aanvraagprocedures, de cliënten worden in contact gebracht met de juiste persoon of instantie en de zorgpost organiseert ook activiteiten als koffieochtenden, voorlichtingsbijeenkomsten en (re)creatieve middagen. Daarnaast worden er hand- en spandiensten geleverd die buiten de reguliere hulp vallen.

Doelstelling

Het tegengaan van het isolement van ouderen in kleine kernen.

Draagvlak

Het draagvlak is breed. De gemeente is trekker. De oprichting geschiedt door de gemeente en zorginstanties samen. Daarnaast zijn er vrijwilligers werkzaam en is het initiatief genomen nadat door de stichting welzijn Ouderen onderzoek is gedaan naar de leefbaarheid in het dorp.

In dit voorbeeld bestrijkt de zorgpost ongeveer 1500 inwoners.

Investerings- en exploitatiekosten

De gemeente ondersteunt de zorgposten door de vaste lasten te financieren en een vast activiteitenbudget beschikbaar te stellen. De activiteitengroepen mogen eigen inkomsten genereren via markten (braderieën) en fondsen zijn aangeschreven voor de inrichting en verbouwingskosten. De dorpsbeheerder zijn aangesteld vanuit werkgelegenheidsregelingen. Dit laatste is de zwakke schakel en er wordt gezocht naar een structurele oplossing.

Ervaring en toekomstverwachting

Van de zes dorpen waar een zorgpost gewenst was, zijn er inmiddels drie gerealiseerd. De ervaringen zijn positief.

8. Dorpen wegwijs op internet, project Oppaad

Initiatiefnemers

Een projectleider van een opleidingsinstituut dat opleidingen verzorgt in de agrarische sector.

Aard van het initiatief

Oppaad bestaat uit twee deelprojecten. Het eerste deelproject is gericht op het maken van internetsites van het dorp. Het tweede deelproject zijn computer- en internetcursussen.

Via de dorpsites wordt de dorpsinformatie digitaal gemaakt. Er is informatie te vinden over verenigingen, voorzieningen, activiteiten, nieuws en de geschiedenis van het betreffende dorp.

De dorpsites hebben als neven doel de bevolking vertrouwd te maken met internet

Oppaad helpt de kleine kernen een internetsite te maken.

Doelstelling

De leefbaarheid op het Friese platteland te behouden en te versterken door telematische toepassingen onder de bevolking te stimuleren.

Draagvlak

Veel dorpen hebben belangstelling voor dit project.

Friesland telt veel kleine kernen. Ook de kleinste dorpjes van 200 inwoners hebben al een internetsite.

Investerings- en exploitatiekosten

De kosten zijn laag. AOC, het opleidingsinstituut, helpt gemeenten gratis met de internetsite en de cursussen worden tegen kostprijs gegeven.

Ervaring en toekomstverwachting

Een groot deel, ongeveer de helft, van de Friese kleine kernen presenteert zich momenteel op internet onder de site: www.dorpen.nl. Oppaad streeft er naar om het project landelijk te maken, zodat alle dorpen in Nederland onder de site www.dorpen.nl te vinden zijn.

9. Levensloopbestendige woningen in plaats van het verzorgingstehuis

Initiatiefnemers

De directeur van het verzorgingstehuis en de woningbouwvereniging.

Aard van het initiatief

Het splitsen van wonen en zorg. In de streek is ervoor gekozen om het verzorgingstehuis te slopen en daarvoor in de plaats nieuwe woningen te bouwen waarin zorg op maat wordt aangeboden. De woningbouwvereniging heeft de verantwoordelijkheid over de bouw van de woningen en het beheer. Het voormalige verzorgingshuis verzorgt de zorg. De woningen moeten levensloopbestendig zijn. Er worden koop- en huurwoningen gebouwd in verschillende prijsklassen. De zorg is volledig geëxtramuraliseerd. Er is één organisatie opgericht die in alle dorpen woon-, welzijns- en zorgdiensten verleent, gedurende 24 uur per dag. Het personeel van het verzorgingshuis, verpleeghuis, de thuiszorg en welzijnsinstellingen zijn daartoe geïntegreerd

De bewoners worden ondersteund door een “omtinker”. Dat is iemand die de behoeften op de juiste manier vertaalt en richting geeft.

Doelstelling

De leefbaarheid in de dorpen in de streek te vergroten door het voorzieningenniveau op peil te houden.

Draagvlak

De gemeente, die verschillende dorpen omvat, ondersteunt het initiatief en heeft, samen met de woningbouwvereniging en het verzorgingstehuis een stuurgroep opgericht. Het verzorgingstehuis heeft een verzorgingsgebied van een deel van de gemeente. De totale gemeente is ongeveer 30.000 inwoners, maar omvat vele kleine kernen.

Ervaring en toekomstverwachting

Het is een lang proces en een grote ommezwaai. De ervaringen zijn goed maar er zijn ook tegenslagen. De productie is hoog, er zijn geen wachtlijsten. Maar al met al zijn alle partijen overtuigd van het welslagen van het hele project.

10. Kinderopvang in Thuishuis

Initiatiefnemers

Gastouderbureau's in samenwerking met de provinciale steunfunctie.

Aard van het initiatief

Het opleiden van vrouwen tot zelfstandig ondernemers in de kinderopvang. Het gastouderbureau treedt in deze formule als franchisegever op en de vrouwen zijn franchisenemer.

Een Thuishuis biedt plaats aan maximaal zes kinderen, inclusief de kinderen van de ondernemer. De leeftijden variëren van 0 tot 13 jaar. Een thuishuis is minimaal 3 dagen per week open met een maximum van 50 uur. Dit concept past eigenlijk niet binnen de huidige wetgeving. De nieuwe wetgeving is onderweg en dit soort initiatieven zijn wellicht in de nieuwe wet kinderopvang mogelijk.

Doelstelling

Het gebrek aan personeel in de kinderopvang op te vangen en zo kinderopvang in kleine plaatsen op flexibele manier invulling te geven.

Draagvlak

De gemeenten hebben bij VWS ontheffing gekregen voor deze vorm van kinderopvang. De grootte van een kern is hier niet belangrijk omdat het thuishuis plaats biedt aan maximaal zes kinderen. Een dergelijk initiatief kan overal worden opgezet.

Investerings- en exploitatiekosten

De commissie dagindeling heeft 75% en de provincie Groningen 25% van het project van ongeveer €135.000,-- bekostigd. De provinciale steuninstelling heeft het project gecoördineerd. De ondernemers hebben zelf ongeveer € 115,-- bijgedragen.

Ervaring en toekomstverwachting

Het is de bedoeling dat het project kostendekkend wordt of zelfs winstgevend.

Deel 2: **procesvoorbeelden**

Hieronder volgen een paar beschrijvingen van processen. Hierbij gaat het dus niet om uitgewerkte projecten, zoals een servicepunt, een winkelverzamelgebouw of een flexibele kinderopvangvoorziening, noch om de voorwaardenscheppende maatregelen van provincies. Het zijn echter wel activiteiten die door de provincie zouden kunnen worden ondersteund.

1. Het maken van leefbaarheidsplannen

Een leefbaarheidsplan is een locale of (inter)gemeentelijke beleidsvisie op de toekomst van een dorp en het omringende buitengebied voor een periode van bijvoorbeeld 5 of 10 jaar. Een leefbaarheidsplan komt tot stand via een “bottum-up”-proces, waarbij bewoners de gelegenheid krijgen om vanuit hun eigen belevingswereld inhoud en vorm te geven aan behoud, herstel en ontwikkeling van de leefbaarheid van hun eigen dorp of omgeving.

Een leefbaarheidsplan geeft de bewoners een eigen verantwoordelijkheid en de gemeente een goede basis voor concrete beleids- en uitvoeringsplannen.

Leefbaarheidsplannen werken door naar bestemmingsplannen, verkeerplannen, welzijnsplannen en communicatieplannen.

Leefbaarheidsplannen zijn op verschillende planniveaus denkbaar: per dorp, per gemeente of intergemeentelijk (gebiedsgericht).

In Noord Holland wordt het maken van leefbaarheidsplannen gesubsidieerd door de provincie. Een adviesbureau ondersteunt gemeenten bij het maken van leefbaarheidsplannen en heeft een handreiking voor het opstellen ervan gemaakt.

Afhankelijk van de uitkomsten van een leefbaarheidsplan, kan een gemeente voor de uitvoering van de aanbevolen maatregelen gericht ondersteuning zoeken bij bestaande subsidiebronnen op provinciaal, landelijk en Europees niveau.

2. Modelontwikkeling voor dorpservicecentra in Friesland

Dit project is een initiatief van de directeur van een bureau voor projectontwikkeling, begeleiding en bemiddeling van werkzoekenden. Het is een goed voorbeeld van een bottum-up-proces.

Het project heeft als doel vrouwen op het platteland aan werk te helpen. De initiatiefnemer had nl. geconcludeerd dat veel vrouwen geen mogelijkheden hadden hun zorgtaken elders onder te brengen. Het idee was te komen tot dorpservicecentra die diensten aanbieden die normaal in eigen kring worden opgevangen, zoals kleinschalig vervoer, kinderopvang, tuinonderhoud, klussen en huishoudelijke diensten.

De initiatiefnemers stelde een werkgroep samen waarin verschillende organisaties waren vertegenwoordigd: de provincie, drie stichtingen voor kinderopvang, stichting samenwerking dorpshuizen en de Friese vereniging kleine dorpen.

De werkgroep heeft de taak draagvlak te verwerven in de dorpen.

3 Village Appraisals (dorpswaardering)

Village Appraisals is een Engelse methode waarbij bewoners zelf onderzoek doen naar wat er speelt in hun woonplaats.

Het Landelijk Centrum Opbouwwerk en de Universiteit van Amsterdam hebben de Engelse methode naar Nederland gehaald en vertaald voor de Nederlandse situatie. De methode is de afgelopen 20 jaar in Engeland ontwikkeld en uitgevoerd in meer dan 3000 lokale gemeenschappen. In Nederland is er een pilot gestart in vijf dorpen.

Allereerst werd er een bewonersbijeenkomst georganiseerd, waarbij de bewoners werden geïnformeerd over de methode. De opkomst was groot. Na de bijeenkomst konden belangstellende zich als vrijwilliger opgeven om met het programma aan de slag te gaan. Een representatieve groep van 10 tot

15 bewoners vormden twee stuurgroepen. De stuurgroepen hebben bepaald op welke onderwerpen zij zich wilden richten aan de hand van een software-programma met meer dan driehonderd vragen verdeeld over ongeveer twintig onderwerpen. Uiteindelijk werden acht onderwerpen geselecteerd en werden uit het totaalaanbod de meest geschikte vragen bij gezocht. Dit resulteerde in twee vragenlijsten waarbij de wethouders van de kernen een voorwoord schreven. Alle inwoners werd gevraagd de vragenlijst in te vullen om zo hun steentje bij te dragen aan een goed woon- en leefklimaat. Vrijwilligers hielpen de leden van de stuurgroep de lijsten uit te zetten en weer op te halen. De respons was groot en de regionale media besteedden veel aandacht aan de enquête.

De bedoeling van het hele proces is uit de enquête aanbevelingen te destilleren die herkenbaar zijn voor het hele dorp.

Dit proces lijkt een beetje op het project “ouderenproof”, dat in de provincie Utrecht is uitgevoerd, waarbij ook de doelgroep zelf het voortouw heeft genomen. Belangrijkste voorwaarde bij een dergelijk proces is dat het pakket aan aanbevelingen niet vrijblijvend is. De gemeente moet zich vanaf het begin committeren.